# تحول در سیستم رفاه و تامین اجتماعی کره جنوبی و درسهایی برای ایران*

تنظیم و تلخیص : دکتر علیرضا کلدی **

## مقدمه

توسعه و رشد سریع اقتصادی ، در زمینه های اجتماعی سه نتیجه عمده را بر جای می گذارد که عبارتند از : افزایش درآمد سرانه ، تسریع روند حرکت به سمت خانوار هسته ای [1] و افزایش میزان نسبی جمعیت مدرن و توسعه یافته در بخش اقتصادی ، اما این رشد و توسعه با ایجاد سیستم اجتماعی مناسب با آن همراه نشده است .

تا سال ۱۹۹۵ چهار نوع بیمه تامین اجتماعی در کره جنوبی ایجاد شده است: بیمه صدمات صنعتی ( ۱۹٦٤ ) ، بیمه خدمات درمانی ( ۱۹۷۷ ) ، برنامه بازنشستگی ملی ( ۱۹۸۸ ) و بیمه بیکاری . این برنامه ها همراه با کمکهای گسترده بخش دولتی اساس نظام تامین اجتماعی کره جنوبی را تشکیل می داده است . اما با سرعت گرفتن رشد اقتصادی ، افزایش و سپس بروز بحران اقتصادی ، این موضوع به وضوح به اثبات رسید که نظام تامین اجتماعی کره جنوبی پاسخگوی نیازهای جامعه نیست . دولت کره به دلایل مختلف وارد پروسه ارتقای کیفی نظام تامین اجتماعی شد و در این مسیر، سیستم بهداشت و درمان به عنوان نقطه شروع اصلاح سیستم تامین اجتماعی

---

* منبع : سفارت جمهوری اسلامی ایران در کره جنوبی

** جامعه شناس ، دانشیار ، دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی

۱. در مباحث علوم اجتماعی روند تکاملی خانواده از جوامع بدوی و قبیله ای و ایلی شروع شده و در عصر حاضر به خانواده هسته ای به معنای زن ، شوهر و فرزندان رسیده است .

[ Downloaded from refahj.uswr.ac.ir on 2026-11-13 ]

مورد توجه قـرار گرفـت .

در گذشـته سیاسـت اصلـی دولـت در بخـش بهداشـت و درمـان تنـها بـر ایجـاد بیمارستانهای بزرگ عمومی در شهرهای بزرگ متمرکز شده بـود ، امـا در دوره جدیـد، نخست هدفگذاری سیستم بهداشت و درمان ملی از تسهیل معالجه بیماریها بـه تسـهیل امکان جلوگیری از بیماری تغییر یافت ؛ دوم اینکـه سیسـتم مراقبتـهای بهداشـتی جـای خود را به سیستم مراقبت و مدیریت بهداشتی در تمام طول عمر ، داد . سومین حرکـت عمومی تر کردن سیستم دسترسی یکسان و آسان به امکانات بهداشـتی و درمـانی بـرای همگان بود . از سوی دیگر ، با توسعه تکنولوژی صنایع وابسته به بهداشـت و درمـان ، تلاش شد تا رقابت پذیری این صنعت افزایش یابد و آخرین اقـدام بـرای ایجـاد تغییـر کیفی در بخش بهداشت و درمان حاکم ساختن سیستم مراقبتی شـدیدتر بـرای تضمیـن سلامتی تولیدات دارویی و غذایی بود .

در واقع باید اذعان کرد مهمترین اصلی که در نظام تامین اجتماعی کره به فراموشـی سپرده شده بود توجه کمتر به تحت پوشش کامل قرار دادن فقیرترین اقشار جامعه بود . بنابراین آنچه نیاز جامعه کـره تا قبل از ایجاد تحول در نظام تـامین اجتمـاعی تلقـی می شد، تنها افزایش کیفیت و تنوع بخشیدن به میزان خدمات ارائه شده نبود بلکه یکـی از مسائل اساسی افزایش فراگیری نظام تامین اجتماعی تا پایین ترین سطوح جامعه بـود. البته در آن بین سیاست اصلی پرهیز از ارائه کمک مسـتقیم و افزایـش اسـتقلال و خـود اتکایی طبقات ضعیف جامعه بود . همچنین سیاست جدید نظـام تـامین اجتمـاعی کـره جنوبی بیش از آنکه بر از دسـت رفته های انسان ( بیمه عمر ، معالجه ، بیمه بیکـاری و ... ) تاکید کند بر ایجاد شغل ، حفظ بهداشت و ارتقای سطح آموزش پرداخـت . بـه عبارت بهتر ، در سیستم جدید نگرش تامین آینده بیش از جـبران گذشـته مـورد توجـه قرار گرفت .

## برنامه تأمین اجتماعی

اولین برنامه تامین اجتمـاعی و نهادینـه سـازی قوانیـن چـهارگانـه موجـود در ایـن خصوص ، یعنی بیمه صدمات صنعتی ، بیمه خدمات درمانی ، برنامه بازنشسـتگی ملـی و بیمه بیکاری ، بوده است . در این راستا نیز حاکم ساختن مدیریت کارآمد بـه منظـور اطمینان از ارائه خدمات مناسب و با کیفیت بالا مدنظر قرار گرفته است . بنابراین بـرای

[ Downloaded from refahj.uswr.ac.ir on 2026-11-13 ]

حاکم ساختن مدیریت شایسته و کارآمد در نظام تـامین اجتمـاعی کشـور کوتـاه کـردن پروسه های اجرایی و حاکم ساختن مدیریت واحد بر کـل نظـام تـامین اجتمـاعی ، بـه عنوان اولین حرکت به انجام رسید . در بخـش صنـدوق بازنشسـتگی در آوریـل ۱۹۹۹ قانون شمول برنامه بازنشستگی به افراد خویش فرما در مناطق شهری به تصویب رسید. در برنامه جدید بازنشستگی ضمن اسـتمرار وضعیت قبلی ، یعنی پرداخت هزینه هـای مالیاتی اندک در عین استفاده از مزایای قابل توجه در دوره بازنشسـتگی ، حداقـل سـن قانونی بهره گیر از مزایای مزبور به تدریج افزایـش مـی یـابد . اقـدام بعـدی دولـت در اصلاح نظام صندوق بازنشستگی ، افزایش امکان بهره بـرداری بهینـه از منـابع صنـدوق بازنشستگی براتی سودآور کردن فعالیت آن با کمک حاکم ساختن مدیریـت تخصصـی برای سرمایه گذاری منابع موجود و نیز افزایش شفافیت عملکرد صندوق ، بـود . اقـدام دیگر در این راسـتا ایجـاد ارتبـاط بیـن صنـدوق برنامـه بازنشسـتگی ملـی و صنـدوق بازنشستگی دولتی بود تا از این طریق ، امکان انتقال کارکنان بخش دولتی و خصوصـی همراه با در نظر گرفتن سوابق پرداخت مالیات بازنشستگی فراهم آمده و در عین حـال، حجم منابع در اختیار برای سرمایه گذاریهای مورد نظر افزایش یابد .

در زمینه بیمه خدمات درمانی مشکل اساسی کمبود منابع مالی در دسترس به منظـور مانور در خصوص ارتقای وضعیت سیستم خدمات درمانی بود، اما اولین اقـدام در ایـن رابطه ، ایجاد سیستم فراگیر خدمات درمانی در اکتـبر ۱۹۹۸ بـود ، بـه ایـن ترتیـب کـه شرکتهای بیمه خدمات درمانی منطقه ای ، شرکت خدمات درمانی معلمان و اسـتادان و شرکت خدمات درمانی کارکنان دولت در یکدیگر ادغـام شـده و مزایـای اعطـایی آنـها یکسان شد. در مرحله بعدی نیز تمامی صندقهای ذخیره بیمه های مورد اشاره در مسـیر ادغام عملیاتی در بازار سرمایه قرار گرفتند .

در خصوص بیمه بیکاری که تا قبل از تغییرات جدید تنها افراد بیمار شده را تحـت پوشش قرار می داد ، در برنامه جدید ، افزایش مهارتهای شغلی افراد تحت پوشـش نـیز به موارد شمول قانون بیمه بیکاری افزوده شد . این امر با هدف افزایش ضریب اطمینان اجتماعی و شغلی کشور بویژه در دوره های رکود اقتصادی و افزایش موج بیکـاری بـه اجرا درآمده است .

در خصوص بیمه صدمات صنعتی ، اقدام مهم در دست اجرای افزایش شـمول ایـن قانون به کارگاههای کوچک با ظرفیت کمتر از پنج کارگر است . ایـن قـانون از ابتـدای سـال ۲۰۰۱ وارد مرحلـه اجرایـی خواهد شـد .

[ Downloaded from refahj.uswr.ac.ir on 2026-11-13 ]

## حمایت از طبقه فقیر

در این بخش ، تغییر سیاست دولت کره توجه بـه ضـرورت امکـان اسـتقلال مـالی خانواده ها و تغییر سیستم کمک به افراد و خانواده های ضعیف در راستای هدف فـوق و بویژه از طریق افزایش سطح درآمد آنها بود . آنچه در سیستم جدید مورد توجه قـرار گرفته است حفظ قدرت خرید برای درآمدهای طبقه فقیر جامعه است تا از ایـن طریـق تفاوت میان درآمد واقعی افراد با حداقل هزینه زندگی ، تا حد امکان کاهش یابد . البتـه دولت ناگزیـر اسـت در صـورت عـدم توانـایی واقعـی خـانوار بـرای ایجـاد درآمـد ، پرداختهایی را به عنوان مستمری داشته باشد ، اما هم اکنون تلاش شـده اسـت تـا ایـن وجوه به صورتی قابل سرمایه گذاری ( In-house assistance) در اختیار خانوادههای ضعیف قرار گرفته و از طریق افزایش مهارتـهای شـغلی و اعطـای امکانـات آموزشـی، امکان رسیدن آنها به سطح قابل قبول استانداردهای زندگی فراهم آید .

## خدمات تامین اجتماعی برای افراد مسن و معلول

در اکثر کشورهایی که در مسیر تکامل توسعه قرار مـی گـیرند، یکـی از معضـلات جدی تغییر بافت جمعیتی و افزایش نسـبی درصد جمعیت پیر است . کره جنوبی یکـی از کشورهایی است که بسرعت بـه کشـوری مسـن تبدیـل مـی شـود . در سـال ۲۰۰۰ میلادی جمعیت مسن بالای ٦٥ سال کره جنوبی بیش از ۳/۳ خواهد شد که ایـن تعـداد ۷/۱ درصد جمعیت این کشور خواهد بود و پیش بینی می شود این رقم در سـال ۲۰۲۲ با رسیدن به رقم ۷/٥ میلیون نفر، ١٤/۳ درصد از جمعیت را در بر بگیرد .

**جدول شماره ۱. افزایش تعداد و درصد جمعیت بالای ٦٥ سال در کره جنوبـی در طی سالهای آینده .**

| | ۱۹۹۷ | ۲۰۰۰ | ۲۰۲۲ | ۲۰۳۰ |
|---|---|---|---|---|
| جمعیت بالای ٦٥ سال ( هزار نفر ) | ۲۰۹۸ | ۳۳۷۱ | ۷۵۲۷ | ۱۰۱٦٥ |
| درصد به کل جمعیت | ٦/۳ | ۷/۱ | ١٤/۳ | ۱۹/۳ |

روند فوق دولت را مجبور می سازد تا بسرعت در خصوص این بخـش از جمعیـت برنامه های لازم را به اجـرا درآورد . سیاسـت اصلـی دولـت در ایـن راسـتا نـیز حفـظ

[ Downloaded from refahj.uswr.ac.ir on 2026-11-13 ]

استقلال این افراد و نیز مشارکت دادن فعال آنها در عرصه اجتماع است . به این منظور برنامه دولت در دو بخش استفاده از خدمات داوطلبانه و نیز حضور این افراد در مشاغل درآمدزا متمرکز شده و اعطای تسهیلات مالی و خدماتی ویژه تنها به افرادی که به هیچ وجه توانایی کسب درآمد ندارند ، مختص شده است .

در خصوص معلولان جسمی و ذهنی هم فعال کردن بیشتر آنها در سطح اجتماعی از طریق تعیین مشاغل ممکن برای این گروه از جمعیت و سپس اجرای اقدامات آموزشی به منظور ایجاد امکان تصدی مشاغل مورد اشاره و در نهایت اعطای تسهیلات رفاهی به آنها ، در برنامه های نظام تامین اجتماعی کره جنوبی قرار گرفته است . البته اعطای تسهیلات رفاهی به این گونه افراد و خانواده های آنان به گونه ای انجام می پذیرد که استقلال مالی و شخصیتی آنها لطمه نبیند ؛ به عنوان مثال ، یکی از راههای اعطای کمک غیر مستقیم ایجاد سیستم معافیتهای مالیاتی برای این افراد است .

## خانواده و اجتماع

سلامت جامعه زمانی تضمین خواهد شد که اقدامات لازم برای سلامتی بنیان خانواده صورت پذیرفته باشد . تضمین سلامت خانواده موضوعی بسیار گسترده و پیچیده است که تمامی ابعاد تامین اجتماعی یک کشور را تحت تاثیر خود قرار می‌دهد. مدل زندگی خانواده و آسیبهای اجتماعی در تعامل دائمی با یکدیگر قرار دارند . به عنوان مثال ، نسبت خانوارهایی که زنان اداره کننده خانواده اند به کل خانوارهای فقیر بسیار بالاست ، بنابراین توجه به این خانوارها با برنامه های فقرزدایی نسبت مستقیم و تنگاتنگی دارد . بنابراین ایجاد استقلال مالی بیشتر و نیز فراهم آوردن امکان حضور زنان در مشاغل پردرآمدتر ، به گونه ای غیر مستقیم برنامه فقرزدایی را تکمیل می کند. بخش دیگری از خانواده که در صورت مشکل مالی آسیبهای جدی را متحمل می شوند ، فرزندان هستند . توجه به این بخش از جامعه ، بویژه در مسائل تغذیه ، بهداشت ، ثبات اقتصادی و محیط خانوادگی سالم ، ر تثبیت و پایدار سازی روند توسعه بسیار نقش آفرین خواهد بود . سیاست اصلی نظام تامین اجتماعی کره در خصوص کودکان بر پایه جلوگیری از وارد آمدن صدمات اجتماعی به جای جبران آنها استوار خواهد شد .

[ Downloaded from refahj.uswr.ac.ir on 2026-11-13 ]

## سیستم خدمات درمانی

همان گونه که قبلاً نیز اشاره شد، با تغییر سیاست در سیستم جدید خدمات درمانی، بهداشت نقش محور درمان را به خود اختصاص داده است . جلوگیری از بیماری و خدمات بازپروری در کنار توسعه اقدامات بهداشتی به عنوان سه اصل اساسی در نظام خدمات درمانی مدنظر قرار گرفته اند . از جمله برنامه هایی که به تازگی در این رابطه به اجرا درآمده است ایجاد مراکز جلوگیری و کنترل بیماریهاست . در شکل دهی به نظام خدمات درمانی ، الگوگیری از کشورهای توسعه یافته نقش مهمی را به خود اختصاص داده است . در این راستا ، ابتدا نیازهای بهداشتی هر منطقه از کشور به دقت مورد ارزیابی قرار گرفت ، سپس دو برنامه کوتاه مدت و بلند مدت برای تطبیق نیازهای دارویی و بهداشتی هر منطقه با عرضه کالاهای مزبور به مورد اجرا گذارده شد و در مرحله بعد ، یک مرکز اطلاعات آمار بهداشتی و درمانی برای بررسی دائمی نتایج عملکرد سیستمهای بهداشتی و به طور کلی وضعیت بهداشت و درمان کشور ایجاد شد. این مجموعه با در نظر گرفتن یک ملاحظه جدید ، یعنی رقابتی کردن صنعت دارو و درمان کشور به مورد اجرا گذارده شد .

## رقابتی کردن صنعت بهداشت و درمان

ایجاد پایه ای برای رد و توسعه صنایع بهداشت و درمان کشور و ارتقای آن تا سطح یک صنعت با ارزش افزوده بالای صادارتی ، به عنوان یکی از سیاستهای اساسی دولت کره جنوبی طی سالهای اخیر به مورد اجرا گذارده شده است . در این زمینه ایجاد یک بازار فنی و تخصصی برای صنعت به منظور متمرکز ساختن عرضه و تقاضا و شفاف کردن این دو عامل در صنعت داروی کره جنوبی به عنوان اولین اقدام مورد توجه قرار گرفت . به این منظور ایجاد سیستم مدیریت اطلاعات در صنعت بهداشت و درمان ، تقویت R&D در این صنعت و توجه به بهینه سازی سیستمهای تولید و توزیع در این صنعت در اولویت قرار گرفتند . به عنوان اولین گام تا سال ۲۰۰٦ مرکز فنی صنعت بهداشت و درمان یا مراقبتهای بهداشتی تأسیس خواهد شد . در این مرکز، دانشگاهها ، نهادهای مراقبتهای بهداشتی و سازمانهای تحقیقاتی مربوطه مستقر خواهند شد . همچنین ، این مرکز با نهادهای مشابه بین المللی و واحدهای خدمات رسانی بهداشتی و درمانی ارتباطی تنگاتنگ خواهد داشت . اما از آنجا که صنعت داروسازی برای حضور در بازار های جهانی و حتی داخلی نیازمند ارتقای همه روزه سطح

[ Downloaded from refahj.uswr.ac.ir on 2026-11-13 ]

تکنولوژی خود است، دومین اقدام دولت ایجاد صندوق اختصاصی حمایت و پشتیبانی از تحقیقات است . سومین حرکت برای تنظیم بازار دارو و رقابتی تر کردن آن تطبیق قانون " چگونگی تنظیم بازار خرده فروشی " با شرایط ویژه این صنعت است .

## تامین غذا و دارو

یکی دیگر از اقداماتی که در راستای کاراتر کردن نظام تامین اجتماعی ضرورت دارد چگونگی تامین غذا و داروست که در این راستا ، مسائلی همچون توجه جدی به استانداردهای مورد نیاز برای تولید غذا و دارو ، توجه کامل به کیفیت غذاها و داروهای در حال عرضه در جامعه ، دقت در چگونگی کاهش هزینه های تولید و تاثیر آن بر کیفیت محصولات ( بویژه محصولاتی که برای اولین بار برای گرفتن بازار وارد عرصه رقابت می شوند ) و توجه به استانداردهای تولید در مقاطع مختلف و تکرار مرتب چکهای مورد نیاز در این خصوص ، از اهمیت برخوردارند .

## عدالت اقتصادی و رفاه اجتماعی

### اصول جدید سیاست اقتصادی

از آغاز دهه ۱۹۶۰ کره جنوبی رشد سریع اقتصادی خود را با استراتژی اولیه افزایش کارایی آغاز کرده است . سیاست صنعتی کردن جدی کشور در نتیجه سیاستهای ویژه دولت و یا به عبارت بهتر، در نتیجه رشد های غیر قابل پیش بینی اقتصادی به مدت سه دهه ، مشخصه اصلی اقتصاد کره بوده ، سیاستی که تا همین اواخر ، با اصلاحات جدی به منظور تامین رفاه اجتماعی همراه نشده است .

طبیعتاً رشد و پیشرفت اقتصادی موجبات ارتقای سطح استانداردهای زندگی مردم کره را فراهم آورد ، ضمن اینکه تحولات مهمی در عرصه توسعه اجتماعی نیز به وقوع پیوست ، اما فاصله و شکاف عمیق بین توسعه اقتصادی و توسعه اجتماعی پر نشده و به علت استراتژیهای خاص و یک سویه دولت کره برای توسعه هر چه سریعتر اقتصادی و صنعتی ، همواره افزایش داشته است .

پس از به قدرت رسیدن کیم یانگ سام در سال ۱۹۹۳ به تدریج علائمی از بروز مشکلات داخلی و خارجی برای اقتصاد کره نمایان شده و به تدریج لزوم بازنگری در ساختارها و سیاستهای اقتصادی آشکار شد و اقدامات اصلاحی برای تثبیت شرایط و بازگرداندن ثبات و توازن به شرایط اقتصادی و اجتماعی کره در دستور کار قرار گرفت.

[ Downloaded from refahj.uswr.ac.ir on 2026-11-13 ]

این اصلاحات در دوره رئیس جمهوری بعدی ، یعنی کیر دای جونگ به شکلی جدیدتر دنبال شد . در واقع با آغاز دوره ریاست جمهوری کیم انگ سام به این سو مفاهیمی همچون عدالت اقتصادی و رفاه اجتماعی مطرح شدند که بررسی چگونگی وضعیت این امور هدف اساسی بررسی حاضر است . پاسخ به سئوالاتی نظیر اینکه تا چه حد سیاستهای اعلام شده اصلاحی مورد توجه قرار گرفته و جدی بوده اند؟ آثار سیاسی و اقتصادی دنبال کردن سیاستهای اصلاحی مزبور چه بوده است ؟و بالاخره اینکه سیاستهای اصلاحی چه تاثیر واقعی ای بر زندگی مردم طبقه متوسط کره داشته است ؟ در این مقاله پیگیری می شود.

**چارچوب مفهومی سیاست اقتصادی : رشد اقتصادی در برابر رفاه اجتماعی**

ارائه چارچوبی مفهومی از سیاست اقتصادی یکی از مهمترین پیش فرضهای هر نوع مطالعه در این خصوص است . کلمه سیاست در عبارت سیاست اقتصادی ، مجموعه اقداماتی است که برای تحقق مجموعه اهداف اقتصادی و در عین حال اجتماعی سیستم طراحی شده است.

بررسی چگونگی ارتباط سیاست اقتصادی با اهداف اقتصادی نظیر رشد اقتصادی ، ثبات اقتصادی و توزیع درآمدها و ارتباط مجموعه آنها با اهداف اجتماعی نظیر آزادی، عدالت ، امنیت و بهداشت کمک موثری برای درک رابطه تامین اهداف اجتماعی به منظور ایجاد رفاه اقتصادی است . تردیدی نیست که دستیابی به اهداف اجتماعی فوق الاشاره برای تمامی جوامع بسیار مهمتر از اهداف اقتصادی است ، چرا که ده نوع هدف اقتصادی تنها در صورت تامین رفاه اقتصادی که در صورت تامین اهداف اجتماعی به وجود خواهد آمد ، معنی دار خواهد بود .

به عبارت بهتر ، امروز سیاست اقتصادی علاوه بر آنکه مفاهیم قدیمی خود در خصوص پوشش اهداف اقتصادی را در بر می گیرد ، حوزه جدیدی نیز تحت عنوان سیاست اجتماعی را در خود جای داده است . در گذشته تاریخی متفکران مشهور علم اقتصاد همواره تمایل داشتند که به هنگام بحث در خصوص اهداف سیاست اقتصادی آنها را در دو گروه جداگانه تقسیم بندی کنند : اهداف اقتصادی ؛ اهداف غیر اقتصادی . در حوزه اهداف اقتصادی ، همواره سه عنصر رد ، ثبات و توزیع درآمد مطرح می گردید و در بخش اهداف غیر اقتصادی ، ارزشهای اجتماعی نظیر رفاه اجتماعی ، توسعه فرهنگی ، آزادی و صلح با اندکی تفاوت در نگارش مورد توجه قرار می گرفت.

[ Downloaded from refahj.uswr.ac.ir on 2026-11-13 ]

کاملاً مشخص است که اهداف دو گانه ای حتی در توسعه اقتصادی صرف دنبال می شوند که عبارتند از ایجاد کارآمدی و برقراری عدالت . این امر خود جوامع مختلف در حال توسعه را به این حقیقت نزدیک می کند که وظیفه دولتها تنها یافتن راههایی برای رشد سریعتر اقتصادی نیست ، بلکه توزیع عادلانه منافع حاصل از این رشد در بین طبقات مختلف شهروندان نیز دیگر وظیفه اساسی دولت است و امروز ، بسیاری از اقتصاددانان بر این باورند که اساساً رشد و عدالت اجتماعی لازم و ملزوم یکدیگرند، یعنی بدون وجود یکی ، دیگری به صورت مستمر دوام نخواهد یافت . البته برخی از آنان پا را از این نیز فراتر گذاشته و معتقدند رشد اقتصادی باید به توزیع عادلانه تر ثروت بینجامد و حتی اینکه ، اگر رشد به توزیع عادلانه تر ثروت نینجامد بهتر است که از ابتدا علمی نشود ( در این نظریه عدالت اجتماعی مقدم بر رشد است ) اما گروهی دیگراستدلال می کنند ، در صورتی که رشدی انجام نشود چیزی برای توزیع و تقسیم عادلانه وجود ندارد ، ضمن اینکه یک سیاست متوازن می تواند حتی اگر رابطه مستقیم و یک به یکی بین عدالت و کارآمدی سیستم وجود نداشته باشد، به گونه ای موثر امکان تأمین همزمان رفاه اجتماعی و توسعه اقتصادی را فراهم آورد .

آنچه امروز بیشتر در خصوص نقش دولت در توسعه اقتصادی کره جنوبی مورد توجه است ، چشم انداز کوتاه مدت آن است ، همان گونه که پروفسور تو دارو در تعریف توسعه اشاره دارد ، توسعه بایستی بتواند برآیند مثبتی از تلاش تک تک افراد یک جامعه برای دستیابی به شرایط مناسب تر مادی و معنوی زندگی باشد ، در نتیجه توجه کامل به عوامل انسانی و اجتماعی توسعه در بررسی نقش دولت در تنظیم سیاستهای اقتصادی و بویژه توجه جدی به نقش آموزش ، بهداشت و دیگر وجه های متفاوت زندگی انسانی ـ اجتماعی شهروندان ، بسیار اهمیت دارد .

البته نمی توان فراموش کرد که همواره اقتصاددانان بر کار آمدی و بهره وری تأکید داشته اند و متخصصان امور اجتماعی بر عدالت اجتماعی ، اما نکته اساسی در این خصوص برقراری ارتباطی پویا بین این دو مفهوم و واقعیت است . در تعاریف موجود ، توسعه اجتماعی عموماً به معنی پیشرفت و بهبود کیفیت زندگی مردم است . در توضیح بیشتر این مقوله می توان گفت که توسعه اجتماعی از یک سو، به معنی زندگی طولانی تر ، سالم‌تر، آموزش موثرتر و برخورداری از امکاناتی است که به توان آنها را استانداردهای لازم یک زندگی معمولی دانست ( نظیر ، مسکن ، اتومبیل و ... ) و از سوی دیگر زندگی در یک سیستم حکومتی است که تامین کننده آزادیها و حقوق

[ Downloaded from refahj.uswr.ac.ir on 2026-11-13 ]

بشـــر بوده و خود اتکایی شهروندان را افزایش دهد . با چنین تعریفی اســـت کـه گفتـه می شود ، توسعه اجتماعی بخش غیر قابل انفکاک از توسعه اقتصادی و کامل کننـــده آن است . سرمایه گذاری بیشتر در آموزش ، افزایش مهارتهای فنی جامعه و تامین سـلامت و بهداشت بدون تردید قدرت تولیدی تک تک افراد جامعه را افزایش داده و نـــهایتاً بـه شتاب گرفتن بیشتر رشد اقتصادی می انجامد . همچنین زمانی کـه جامعـه از قـوام لازم سیاسی ـ اجتماعی برخوردار نباشد و توســعه انسـانی در آن مـورد توجـه جـدی قـرار نگرفته باشد ، نمی تواند استراتژی کاملی برای توسعه اقتصادی ارائه دهد .

همچنین هدف غیر قابل اجتناب و ضروری هر نوع برنامه توســعه ، در کنـار فراهـم کردن شرایط مناســب زنـدگـی ، رهـا سـاختن جامعـه و تمـامی اعضـای آن از تمـامی مشـکلات اقتصـادی ، اجتمـاعی و سیاسـی و بویـژه فقـر در تمـامی ابعـاد آن اســت . برنامه‌های تعدیل اقتصادی که در اقصی نقاط جهان طی چند دهــه گذشـته بـه اجـرا در آمده اند عموماً ناگزیر به نادیده گرفتن طبقه ضعیف و آسیب پذیر جامعه از جمله زنـان و کودکان شده اند . این واقعیت نیز لزوم توجه جدیدتر به برقراری رابطه ای پویـا بیـن توسعه اجتماعی و توسعه اقتصادی را به نمایش می گذارد .

## محرومیت رشد در سیاست اقتصادی و آثار جانبی آن

بررسی تاریخی روند توسعه در کره جنوبی طی سالهای ۱۹۶۰ تا ۱۹۸۸ و آثار مثبـت و منفی آن بر تحولات اجتماعی و نیز ســطح اسـتانداردهای زنـدگـی مـردم بـه هنگـام بررسی سیاستهای اقتصادی و ارائه پیشنهاداتی مدون در این خصوص ضروری است .

بدون شک کره جنوبی در طی سی و پنج ســال گذشـته پیشـرفت اقتصـادی شـایان توجهی داشته است . غالب اقتصاددانان نیز بر این نکته اتفاق نظر دارند کــه طـی مـدت مورد اشاره ، اقتصاد کره با دو مشخصه رشــد سـریع و توزیـع نسـبتاً عادلانـه درآمدهـا همراهی می شده است و استاندارد زندگی مردم کره نیز به صورتـی طبیعـی بـه نسـبت رشد اقتصادی با سرعتی قابل توجه بالا رفته است. همچنین پیشرفت قـابل ملاحظـه ای در خصوص توسعه اجتماعی کشور طی این مـدت بـه وجـود آمـده اسـت . بویـژه در برخی شاخص های اساسی زندگی اجتماعی نظیر امید به زنـدگـی ، نـرخ مـرگ و مـیر نوزادان و نرخ ورود به تحصیلات متوسطه می توان گامهای موثری ر کــه بـرای تحقـق توسعه اجتماعی برداشته شده اند، ملاحظه کرد .

[ Downloaded from refahj.uswr.ac.ir on 2026-11-13 ]

اما واقعیت دیگر این است که دولتهای مختلف در کره به صورت مستمر استراتژی رشد محوری را در توسعه دنبال کرده و روز به روز به صورت نسبی میزان توجه آنها به سایر جنبه های توسعه کاهش یافت . سیاست اقتصادی رشد محور کره جنوبی با تمام حسن ها و معایبش یک سری آثار جانبی نیز از خود بر جای گذارده است که محور اصلی انتقادها، حول این آثار می چرخد . کره جنوبی در این مدت به سبب استراتژی اساسی انتخابی خود ، اموری نظیر تقویت چند چبول محدود به هر قیمت ، بدتر شدن وضعیت توزیع درآمد و ثروت ، نهادینه شدن فساد مالی و رانت خواری سیاسی ، روابط نامناسب و بی ثبات کارگری و کنترل کامل دولت بر نظام بانکی را به صورتی غیر مستقیم ترویج کرد .

دیگر پیامد توجه صرف به رشد اقتصادی بر هم خوردن شرایط زیست محیطی کره جنوبی بود . همچنین در این مدت به شکاف بین طبقه شهرنشین و روستانشین دامن زده شد . در حالی که مناطق شهری کره به شدت با مشکلات مسکن ، حمل و نقل و البته آلودگی دست به گریبان بودند ، مناطق روستائی کره از فقدان امکانات عمومی نظیر آموزش ، بهداشت و خدمات پزشکی رنج می بردند . قدرت به طور کلی در کره جنوبی ، هم از بعد سیاسی و هم از بعد اقتصادی متمرکز است و تا تمرکز زدایی از قدرت ، راهی بسیار طولانی باقی مانده است .

زندگی در کره به طور کلی متحول شده است و سلامتی و امنیت جامعه به عنوان یکی از بزرگترین هزینه های رشد سریع اقتصادی به مخاطره افتاده است .بسیاری از پدیده ها همراه با رشد سریع و بی رویه شهر نشینی به جامعه کره تحمیل شده است . ترافیک سنگین و حوادث رانندگی هم اکنون مشکلی جدی برای کره جنوبی شده است. شاخص کارگران آسیب دیده یا بیمار شده ناشی از کار در مقایسه با سال ۱۹۸۰ رشد چشمگیری داشته و از ۱۰۰ به ۲۰۹ رسیده است . بیشترین آسیبها و بیماریهای ناشی از کار به صنایع مرتبط با فرآورده های شیمیایی مربوط می شود . نرخ جرم و جنایت بر خلاف تاریخ این کشور بسرعت رو به افزایش است . نسل جوان عمدتاً نارضایتهای عمومی خود را از طریق انجام انواع جرمها و بویژه جرائم جنسی به نمایش می گذارد .

اگر چه به سبب عدم وجود آمارهای دقیق قابل اتکا بررسی و تجزیه و تحلیل میزان رفاه اجتماعی در کره بسیار مشکل است متمرکز است ، اما نگاهی به شاخصهای اجتماعی می تواند روندهای مشخصی را در این خصوص روشن سازد . در این

[ Downloaded from refahj.uswr.ac.ir on 2026-11-13 ]

خصوص کره به خوبی قابل مقایسه با کشورهای در حال توسعه بوده و نسبت بـه آنـها در شرایط نسبتاً مناسب تری قراردارد . اما میزان هزینه هـای دولـت بـرای تـامین رفـاه اجتماعی بسیار ناچیز است . بر اساس آخرین آمارهـای UNDP از لحـاظ شـاخصهای توسعه انسانی کره جنوبی در بین ۱۷۵ کشـــور در رده ۳۲ قراردارد . این شـاخص بـا احتساب سه عامل استخراج می شود : امید به زنـدگـی ، وضعیـت آمـوزش و درآمـد سرانه واقعی ( بر اساس برابری قدرت خرید ) .

وقتی کره جنوبی با کشورهای عضـو OECD مقایسـه شـود بـه خوبـی مـی تـوان دریافت که این کشور از لحاظ هزینه های انجام شـده در بخشـهای خدمـات دولتـی و امنیت اجتماعی در پائین ترین سطحها قـرار دارد و تنـها اسـتثناء در ایـن مـورد بخـش آموزش است . ضمن اینکه در بخش میزان هزینه های انجام شده جهت فراگیر سـاختن امنیت اجتماعی ، کره جنوبی با فاصلـه ای بسـیار زیـاد عقـب تـر از کشـورهای عضـو سازمان مزبور قرار دارد .

با چنین ایده ای است که گفته می شود برنامه توسعه اجتماعی در کره جنوبی اساسـاً اولویت نداشته و دولتها با توجه بسیار زیاد به استراتژی رشد محور و نیز البته به سـبب سنتهای فرهنگی و برخی دیگر از عوامـل کـم اهمیـت تـر ، توجـه اندکـی بـه توسـعه اجتماعی داشته اند . فقدان امنیت اجتماعی در کره باعث شده است کـه مـردم بیـش از این که به زندگی حال خود فکر کنند، همواره به دنبال ذخیره سازی بـرای دوران پـیری خود باشند . همچنین دو ویژگی عمده اشتغال در کره جنوبی ، یعنی اشتغال مادام العمـر و نیز ارشدیت نسبی باعث شده که سطح بهره مندی از مزایای خدمات تامین اجتمـاعی کاهش یابد .

روند های فوق الاشاره به تدریج از دره کیم یانگ شام بدین سو بـا طـرح مفـاهیمی همچون بین المللی شدن و دموکراتیزه شدن با تغییراتی مواجه شد ، چرا که پس از ایـن دوره و بویژه با شروع بحران اقتصادی ـ مالی ، نیازهای نوین و چالشـهای جدیـدی در جامعه کره مطرح شد و این امر نهایتاً اولویتهای جدیدی را در سیاستهای اقتصادی کـره جنوبی تعریف کرد . مشکلاتی کـه در دوره هـای گذشـته بـه سـبب اتخـاذ اسـتراتژی یکسویه رشد محور توسط دولتهای مختلف ایجاد شده بـود ، بـا روی کـار آمـدن کیـم یانگ سام به تدریج خود را نشان می داد . تا جایی که دولت کیم یانگ سام مجبور شـد با تجدید نظر در برنامه جدید پنج ساله توسعه که برای سالهای ۱۹۹۲ تا ۱۹۹۶ طراحـی شده بود ، برنامه جدید پنج ساله توسعه برای سالهای ۱۹۹۳ تا ۱۹۹۷ را پیشـنهاد کنـد .

[ Downloaded from refahj.uswr.ac.ir on 2026-11-13 ]

همان زمان پیشنهاد انجام پاره ای از اصلاحات در بخشهای مالی و سازمان اداری مطرح شد .

در ادامه و در سالهای ۱۹۹۵ و ۱۹۹٦ مفاهیم جدیدی نظیر جهانی شدن وارد فرهنگ سیاسی کره جنوبی شد و کیم یانگ سام در نیمه دوم ریاست جمهوری خود توجه به توسعه اجتماعی را در برنامه های خود قرار داد . از همان زمان و در واقع قبل از وقوع بحران ۱۹۹۷ این نکته مشخص شده ودر محافل مختلف اعلام گردید که کره جنوبی در شرایط نوین جهانی دیگر نمی تواند رفاه اجتماعی ، امنیت اجتماعی و به طور کلی توسعه اجتماعی را به عنوان اولویت دسته چندم خود مطرح سازد .

در واقع ، شاید اگر بحران مالی شدید سال ۱۹۹۷ به وقوع نمی پیوست دولت کیم یانگ سام برای اتمام برنامه های خود فرصت کافی به دست می آورد ، آن دولت بعدها به دولت اصلاحات و دولتی که بسیاری از اصلاحات مورد نیاز کره را آغاز نموده و مقدمات لازم برای انجام آنها را فراهم آورده است ، مشهور می شد . در دوره کیم یانگ سام برنامه اصلاحات در کره جنوبی در بستری بسیار شکننده ارائه گردید . این شکنندگی بیش از هر چیز ناشی از رانت جویان دولتی و فساد اداری بود . این دو عامل اساساً امکان موفقیت انجام اصلاحات بویژه امکان چرخش لازم برای تغییر استراتژی رشد محور را فراهم نمی آورد .

## معرفی سیستم حمایت از حداقل استانداردهای زندگی کره جنوبی و آثار آن بر اقتصاد کره

سیستم حمایت از حداقل استاندار زندگی در کره جنوبی یکسال پس از قانون حمایت از حداقل شرایط زندگی مردم آن کشور ، در سپتامبر سال ۱۹۹۹ و در پی بحران مالی سال ۱۹۹۷ آسیا به اجرا گذارده شده است . این سیستم جدید تامین اجتماعی جایگزین سیستم استاندارد زندگی مصوب سال ۱۹٦۱ کره جنوبی شده است .

ضرورت ایجاد نظام جدید تامین حداقل معاش شهروندان کره ای اساساً از عدم کارایی نظام قدیمی تامین اجتماعی ناقص کره و فشارهای ناشی از بحران ارزی ـ مالی سال ۱۹۹۷ این کشور نشات گرفته است . ضمن اینکه نهادهای چند جانبه بین المللی نظیر بانک جهانی به دولت کره جنوبی فشار وارد می سازد که یک نظام حمایت نقدی و درآمدی را برای افراد فقیر جامعه انتخاب کند و سرانجام نهادهای غیر دولتی و مدنی طرفدار یکپارچگی و دموکراسی در کره ، از یک نظام تامین اجتماعی تضمین حداقل

[ Downloaded from refahj.uswr.ac.ir on 2026-11-13 ]

سطح زندگی افراد جامعه به جد دفاع می کنند.

## محتوای نظام تأمین حداقل معاش

بر اساس قانون جدید دریافت کنندگان کمکها و سوبسیدهای نقدی برای زندگی در کره جنوبی باید ۳ شرط مهم زیر را دارا باشند :

درآمد و دارایی آنها کمتر از سطح قانونی تعیین شده باشد ، ضمن اینکه این افراد کسانی باشند که برای حمایت و ادامه زندگی در سطح حداقل سرپرست خاصی نداشته باشند ( اعم از فرزند ، برادر ، خواهر و خویشاوندان ) . جدول ذیل سطح درآمد و دارایی را بر حسب فرد و خانوار تعریف کرده است.

**جدول شماره ۲ . تعداد اعضای خانوار و سطح درآمد و دارایی**

| تعداد اعضای خانوار | درآمد ( ۱۰۰۰۰ ون در ماه ) | دارایی ( ۱۰۰۰۰ ون در ماه ) |
|---|---|---|
| تک نفره | ۳۲ | ۲۹۰۰ |
| دو نفره | ٥٤ | ۲۹۰۰ |
| سه نفره | ۷٤ | ۳۲۰۰ |
| چهار نفره | ۹۳ | ۳۲۰۰ |
| پنج نفره | ۱۰٦ | ۳٦۰۰ |
| شش نفره | ۱۲۰ | ۳٦۰۰ |

* در آمد به ازای هر فرد اضافی ۱۲۰ هزار ون افزایش می یابد .

بر اساس برآوردهای موجود در کره جنوبی در اواخر سال ۲۰۰۰ ، ٦٤۰ هزار خانوار و یا ۱٤۰۳ هزار نفر نیازمند کمکهای پیش بینی شده در نظام تامین معاش جدیدند. بنابراین با در نظر گرفتن آمارهای قبلی و افرادی که در سیستم گذشته تحت پوشش قوانین تامین حداقل معاش قرار می گرفتند ، این تعداد ۱۱٦/۷ هزار نفر کاهش یافته است .

مجموعه کمکهایی که در چارچوب هزینه های زندگی به این گونه خانواده های کم بضاعت داده می شود برای هر خانواده چهار نفره ۹۳۰ هزار ون است که البته این

[ Downloaded from refahj.uswr.ac.ir on 2026-11-13 ]

رقم شامل کمکهای اعطایی از طریق پوششهای درمانی ، هزینه مسکن و هزینه تحصیل فرزندان هم می شود ، لذا رقم نقد و خالصی که برای خانواده های کم بضاعت پرداخت می شود ، حداکثر ٦٩٧ هزار ون خواهد بود .

همچینین افرادی که اساساً توان انجام کار را داشته باشند، تنها تحت شرایط ویژه ای از کمک های دولت برخوردار می شوند ،که عمده ترین آن مشارکت در برنامه های خود اتکایی دولت است . این افراد عموماً شامل طبقه ای از جمعیت می شوند که سنی بالاتر از ۱۸ و پایین تر از ٦٠ سال داشته باشند و بر اساس تخمینهای موجود ، تعداد آنها در سراسر کره حدود ۷۰ هزار نفر است. این گروه از فرصتهای مختلفی برای خود اتکا شدن از لحاظ درآمدی برخوردار می شوند . به عنوان مثال ، آنهایی که دارای مهارتهای خاص شغلی باشند از سرویسهای رایگان کاریابی بهره مند می شوند و سایرین باید در برنامه های آموزشی حرفه ای به منظور آماده شدن برای ورود به بازار کار شرکت کنند و همچنین معلولانی که توانائی اشتغال عادی را ندارند از مزایای ویژه دولت برای یافتن فرصتهای شغلی مناسب حال خود برخوردار می شوند تا از این طریق امکان خود اتکا شدن مالی آنها فراهم آید . بکارگیری معلولان عموماً از طریق نهادهای دولتی و یا سازمانهای حمایتی انجام می پذیرد .

## آثار اجرای طرح جدید بر اقتصاد داخلی

اگر چه اقتصاد کره پس از بحران اقتصادی سال ۱۹۹۷ بهبود یافته و درآمدها بیشتر شده است ، اما بررسیها نشان می دهد که اختلاف در توزیع درآمدها نسبت به گذشته افزایش یافته است . ضریب چینی در سه ماهه دوم سال ۲۰۰۰ میلادی نسبت به مدت مشابه در سال ۱۹۹۷ از ۰/۲۸۳ به ۰/۳۱۷ افزایش یافته است . این ارقام یک معنی واضح و روشن دارد و آن اینکه طبقه های با درآمد کم و یا متوسط به سبب انجام اصلاحات در ساختار بازار کار و مشکلات ناشی از آن و نیز بی ثباتیهای اقتصادی با شرایط سختی مواجه شده اند در حالی که طبقه پر درآمد جامعه به سبب در اختیار داشتن منابع مالی، درآمدی بیشتر را به دست آورده اند .

بنابراین اولین اثر اجرای قانون حمایت از حداقل استانداردهای زندگی ، پوشش بخشی از این شکاف موجود و به گونه ای نسبی یکدست تر کردن جامعه است . بعلاوه ، برخورداری از حق حداقل استاندارد زندگی که تاکنون تنها برای افراد مسن و یا کودکان بی سرپرست محترم شمرده می شد به عنوان یکی از اصول اساسی حقوق

[ Downloaded from refahj.uswr.ac.ir on 2026-11-13 ]

بشر در جامعه کره به رسمیت شناخته شده است و همه پذیرفته انـد کـه بـاید زنـدگـی حداقلی را نه فقط برای گروههای سنی خاص بلکه برای تمـامی اقشـار جامعـه فراهـم آورد ، حتی با فرض این نکته که آنها توانایی انجام کار را نیز داشته باشند .

دیگر اثر اجرایی شدن فنون جدید حمایت از حداقل استانداردهای زندگی سنگین تـر شدن وطن هطرنه های رفاهی و تامین اجتماعی در بودجه دولتـی بـوده اسـت . بـه گونه ای که در سال ۲۰۰۰ این سهم جهش چشـمگیری داشـته و از ٤ درصـد در سـال ۱۹۹۸ به ۷/۱ درصد در سال ۲۰۰۰ افزایش یافته است . همچنین پیـش بینی‌هـای اولیـه حاکی از این نکته است که این سهم در سال ۲۰۰۱ باز هم به رشد خود ادامه داده و بـه ۸/٦ درصد خواهد رسید. بعلاوه بودجه دولتی به ۲ درصد رسیده است . ایـن سـهم در بودجه سال ۲۰۰۱ به ۲/۹ درصد خواهد رسید .

یکی از بزرگترین آثار منفی قانون جدید کاهش تمایز افراد به کاریابی است.

بر اسـاس قـانون جدیـد مـیزان مجمـوع دریـافتی افـراد تحـت پوشـش ایـن قـانون از حداقل دستمزد کارگری تعیین شـده توسـط قـانون کـار بیشـتر اسـت کـه ایـن پدیـده مـی توانـد افـراد را از تـلاش جـهت یـافتن کـار بـاز دارد . بـه عنـوان مثـال ، یـک خانواده چهار نفره بـا دو نفـر کـارگـر حداقـل دستمزدشـان مـی توانـد ۸٤۲ هـزار ون باشد در حـالی کـه دریـافتی خـانواده ای مشـابه بـا در نظـر گرفتـن معیارهـای قـانون جدید ۹۳۰ هـزار ون اسـت .

دیگر اثر منفی پرداخت کمک به افراد و تحت پوشش حمایتی قـراردادن آنـها نگـاه جامعه و اطرافیان به این گونه افراد است . بـر خـلاف خـود آنـها کـه ممکـن اسـت از دریافت این کمکها رضایت داشته باشند ، عموماً اطرافیان آنها و بویـژه فرزنـدان آنـها از این امر تحت عذاب و شرمندگی اجتماعی قرار می گیرند . همچنین به دلیل بالاتر بودن سطح کمکهای پرداختی از حداقل دستمزد می توانـد در پـاره ای از مـوارد بـه افزایـش تقلبها و سـندسازی های ناصحیح بینجامد . تمامی این مضـرات یـک نتیجـه را بـه دنبال خواهد داشـت و آن اینکـه نـهایتاً سـطح حداقـل دسـتمزد بایسـتی افزاش یابد. این اقدام خود می تواند صنایعی را که متکی بر نیروی کـار کـم مـهارت و ارزان هسـتند ، تحت تاثیر منفی قرار دهـد . بسـیاری از فعالیتـهای اقتصـادی نظـیر صنـایع سـاختمانی ، سـاخت و سـاز ، رسـتوران داری و حمـل کننـدگان بار و اثاثیه به شـدت از افزایش دسـتمزدها متضرر خواهند شـد .

[ Downloaded from refahj.uswr.ac.ir on 2026-11-13 ]

## نظام تأمین اجتماعی ایران و درسهایی از کره جنوبی

۱. نظام تامین اجتماعی در صورت نگرش ملی و فراگیر کارایی لازم را خواهد یافت. توجه به نظام تامین اجتماعی به عنوان یک اصل اساسی توسعه ( در تمام ابعاد آن ) ، راهگشای حل مشکلات آن خواهد بود .

۲. در صورت نگاه جامع و فراگیر به نظام تامین اجتماعی این بخش در کنار هزینه‌هایی که به اقتصاد ملی تحمیل می کند در آمدزا نیز خواهد شد . نظام تامین اجتماعی در صورتی می تواند در اولویت برنامه های توسعه سیاسی ، اجتماعی و فرهنگی قرار بگیرد که از طریق ایجاد درآمد ، هزینه کمتری را به اقتصاد ملی تحمیل کند .

۳. سیستم تامین اجتماعی در صورتی به توسعه همه جانبه ملی کمک می کند که در بخش توسعه انسانی و تامین رفاه اجتماعی ، نیازهای مادی و معنوی انسانی را با یکدیگر در نظر بگیرد . ایجاد زمینه های استقلال اقتصادی و پرهیز از اعطای کمک های مستقیم در رشد معنوی و نهایتاً توسعه اجتماعی نقش موثری دارد .

٤. برای طراحی یک سیستم تامین اجتماعی فراگیر دستگاههای متعدد باید به ایفای نقش بپردازند : سازمان تامین اجتماعی ، وزارتخانه های بهداشت ، درمان و آموزش پزشکی ، فرهنگ و آموزش عالی ، آموزش و پرورش ، مسکن و شهر سازی ، کار و امور اجتماعی ، امور اقتصادی و دارایی ، بازرگانی و صنایع ، سازمانهای برنامه و بودجه ، امور اداری و استخدامی ، تربیت بدنی و بیمه و شهرداریها . هر گونه برنامه ریزی جامع برای ایجاد نظام تامین اجتماعی باید به صورت ستادی و با حضور نمایندگان دستگاههای فوق ، تحت مدیریت واحد سازمان تامین اجتماعی صورت پذیرد .

۵. متمرکز ساختن نظامهای بیمه ای و یکی سازی منابع در اختیار آنها ، به ایجاد یک قدرت مالی ـ پولی که توان انجام سرمایه گذاریهای پر سودتر را داشته باشد ، منجر خواهد شد .

٦. نظام بیمه خدمات درمانی در صورت تمرکز مدیریت و یکسان سازی قوانین ، امکام خدمات رسانی بیشتر در عین تحمل هزینه های کمتر را فراهم می آورد .

۷. در کشوری جوان همچون جمهوری اسلامی ایران محرومین برنامه سازماندهی مناسب نظام تامین اجتماعی باید بر مساله اشتغال استوار شود تا حمایت سایر بخشها را نیز جلب کند .

[ Downloaded from refahj.uswr.ac.ir on 2026-11-13 ]

۸. یکی از نیازهای اساسی نظام تامین اجتماعی کشور ، برخورداری از قانونی فراگیر است که همه بخشهای تامین و رفاه اجتماعی اعم از درمان ، دارو ، بازنشستگی ، اشتغال ( قانون کار ) و ... را در بر بگیرد .

۹. یکی دیگر ار نیازهای اساسی نظام تامین اجتماعی کشور ، اهتمام به ایجاد پایگاههای اطلاعاتی برای ایجاد امکان بررسی آخرین وضعیت کشور از بعد تامین اجتماعی و نیز بررسی مقطعی آثار و نتایج اجرای برنامه های مختلف در خصوص نظام تامین اجتماعی ایران است .

## جمع بندی ، نتیجه گیری و پیشنهادها

تاکید بسیار زیاد بر توزیع مجدد درآمدها و نیز حمایت از فقرا آن گونه که در سیستم جدید مورد نظر قرار گرفته است می تواند صدماتی را به اقتصاد ملی وارد سازد. این حرکت راهی است که قبلاً یکبار توسط کشورهای پیشرفته امتحان شده و نتیجه نهائی آن تلاش آن کشورها برای کاهش میزان ارائه سوبسیدهای رفاهی و ایجاد حلقه اتصال مستقیمی بین کار و رفاه بوده است . به عبارت بهتر تمامی کشورهای صنعتی قبلاً ارائه سوبسیدهای رفاهی را تجربه کرده و هم اکنون به این نتیجه رسیده اند که باید بودجه های رفاهی و سوبسیدهای رفاهی را به گونه ای به اقتصاد کشور تزریق کنند که حتی الامکان این بودجه از طریق کار و دستمزد کار به اقتصاد ملی متصل شود. هم اکنون بخش اعظم این بودجه ها و سوبسیدها صرف ایجاد اشتغال و فرصتهای شغلی جدید می شود ، ضمن اینکه اقتصاددانان این کشورها تا حدودی افزایش شکاف درآمدی بین طبقات مختلف اجتماعی را پذیرفته اند .

به همین دلیل است که گفته می شود وظایف دولت تنها با تصویب و اجرای یک قانون به پایان نمی رسد ، بلکه انجام بسیاری اقدامات تکمیلی برای مفید تر کردن و کاهش مضرات این گونه اقدامات حمایتی ضروری است . اقداماتی نظیر:

۱. تعیین زمان حداکثر برای بهره مندان از حمایتهای مشروط دولتی به منظور تامین حداقل استانداردهای زندگی برای استفاده از این تسهیلات ، دولت باید تلاش کند تا احساس عدم تمایل به انجام کار در این افراد تقویت نشود . ضمن اینکه باید آموزشهای حرفه ای تا حد امکان متنوع شوند تا نیازهای مختلف بازار کار تسلط آنها قابل تامین باشد .

[ Downloaded from refahj.uswr.ac.ir on 2026-11-13 ]

۲. در قانون جدید ، اصلی تحت عنوان سیستم پرداخت اعتباری متناسب بـا درآمدهـای افراد مشمول این قانون پیش بینی شده که اجرای آن تا سال ۲۰۰۲ بـه تعویـق افتـاده است . بر اساس این ماده ، هر فرد مشمولی که کمـتر از سـقف ۹۳۰ هـزار ون ( بـه عنوان خط حداقل استاندار زندگی برای یک خانواده چهار نفره ) درآمد داشته باشـد، علاوه بر دریافت مبلغ ما به التفاوت تا سقف مورد اشاره ، ۱۰ درصد درآمـد موجـود خود را نیز دریافت می کند ، به عنوان مثال، اگر کسـی دارای ۳۰۰ هـزار ون درآمـد ماهیانه برای یک خانوار چهار نفره باشد، بر اساس این اصل ٦۳۰ هـزار ون دریـافت نمی کند ، بلکه ۳۰ هزار ون اضافه تر ، یعنی ٦٦۰ هـزار ون دریـافت خواهـد کـرد . معطل کردن و به تعویق انداختن این اصل تشویق افراد به کسب درآمدهای اضافـه‌تر را ضعیف می نماید .

۳. دولت چاره ای ندارد جز اینکه که همزمان با اجرای قانون جدید برای جلوگـیری از سوء استفاده های احتمالی ، سیستمهای گرد آوری اطلاعات خود را تقویـت کـرده و امکان مدیریت دقیق تر در این خصوص را فراهم آورد. تحقـق ایـن هـدف مسـتلزم افزایش تعداد پرسنل استخدامی در بخشهای مزبور از ٤۸۰۰ نفر فعلی است .

در پروسه صنعتی شدن سریع ، استانداردهای مـادی زنـدگـی مـردم کـره بـه طـور گسترده بهبود یافت ، اما هیچ گاه سرعت توسعه اقتصادی با توسعه اجتمـاعی همـاهنگ نشد و این پدیده بویژه در ایجاد بستر لازم برای امنیت اجتماعی بسیار چشمگیر و قـابل مشاهده بود . این در حالی بود که استمرار افزایش درآمد عمومی انتظارات مـردم بـرای زندگی با کیفیت بالاتر را تقویت کرده و افزایش داد، به همین دلیـل ، به تدریـج نیـاز به اجرای برنامه های تکمیلی برای بهبود وضعیت توسعه اجتماعی احساس شد .

به همین سبب از زمان روی کار آمدن دولت کیـم یـانگ سـام کـاملاً ایـن موضـوع روشن شد که کره جنوبی از لحاظ اجتماعی و اقتصادی مشکلاتی دارد . در واقع از این زمان بود که مشخص شد عدم تعادل بین جنبه های مختلف توسعه موانع بزرگـی را در برابر توسعه اقتصادی و توجه صرف به رشد اقتصادی ایجاد کرده است . در ایـن زمـان مشخص شد رانت جویی سیاسی و فساد اداری مـانعی بـزرگ در مسـیر رشـد توسـعه اقتصادی کره است و این دو عامل ، هر دو ناشی از استراتژی صرفاً رشد محور اقتصـاد کره بوده است . این دو عامل ، همچنین موجب شد که اگر چه خواسـت و اراده انجـام اصلاحات از بالا وجود داشـت، اما اقدامات و طرحها عموماً شکلی ظاهری بـه خـود

[ Downloaded from refahj.uswr.ac.ir on 2026-11-13 ]

می گرفت .

کارشناسان توسعه معتقدند که قطعاً رشد سریع اقتصادی شرط لازم توسعه جوامع در حال توسعه است ، اما شرط کافی نیست و اگر این استراتژی از ابتدا با استراتژی عدالت اجتماعی و به عبارت بهتر و دقیقتر توزیع برابر و غیر تبعیض آمیز اقتصادی همراهی نشود ، نمی تواند به توسعه واقعی منجر گردد . لذا توسعه پایدار و حتی ایجاد امکان استمرار توسعه اقتصادی ، نیازمند نگاه همه جانبه به توسعه است . تجربه کره جنوبی نیز نشان می دهد که کلید و محک انجام توسعه همه جانبه ، انجام اصلاحات ریشه ای به منظور ریشه کن سازی فساد اداری و رانت جویی سیاسی در تمامی سطوح است . اگر سیستمی توانست ضمن توجه به رشد اقتصادی امکان حذف این دو مانع بزرگ توسعه را فراهم آورد ، می تواند به آینده توسعه خود امیدوار بوده و برای انجام اصلاحات در سایر بخشها و نهایتاً ارتقای سطح زندگی مردم به حد استاندارد های قابل اتکای جهان اقدام کرده و نتیجه بگیرد .

## منابع

Amsden , Ahee , 1989 Asia's Next Giant : South Korea and Last Industrialization , New York : Oxford University Press.

Barro .Rovert J., and J.W.Lee 1992 " International Comparisons of Educational Attainment " . Paper Presented at the Conference How Do National Policies Affect Long –Run Growth ? world Bank , Februery Washington D.C.

Dollar , David 1992 , Outword – Oriented Developing Economics Really Do Grow More Rapidly : Evidence From 95 LDCS, 1979 – 85.

Kim Kihwan and Danny M. Leipziger 1993 "Korea: The Case of Effective Government – Led Development ," in the Lessons of East Asia , London : Routledge.

Kim , J.H. 1990 . " Koreas Recent Experinces with Industrial Restructuring in Response to Trade Friction , " Korean Development Institute , Seoul.

Krueger Anne o.,1990 ," Asian Trade and Growth Lessons ," American Economic Development of South Korea , World Development , Vol ,20,No .2 ,pp . 187- 197.

[ Downloaded from refahj.uswr.ac.ir on 2026-11-13 ]

Lee , Chung H. 1992 . " The Government Financial System , and Large Private Enterprises in the Economic Development of South Korea" World Development , vol , 20, No . 2 , PP.187-197 .

Leipziger ,Danny M., and Petor A . Petri , 1993, " Korean Industrial Policy : Legacy of the Past and Directions for the Future". Washington . D,C.: World Bank .

Ministry of Health and Welfare ( 1998 ) Welfare Reform in Korea Toward the 21st Centuty , The Editing Committee of White Paper on Welfare Reform , Seoul .

Nam , S.W 1990 . " Institutional Reform of The Korean Financial System ." Koreas Financial Policy and It's Consequences , Korea Development Institute , Seoul .

Tan Poo Chang 1992 , Consequences of Population Change on Education and Social Security ," Kuala Lumpur: Faculty of Economics and Administration , University of Malaya.

World Bank 2000 World Developmant Report New York :Oxford University Press.

World Bank , 1993 The East Asian Miracle : Economic Growth and Public Policy , New York : Oxford University Press .

[ Downloaded from refahj.uswr.ac.ir on 2026-11-13 ]